

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 31/21
Λουξεμβούργο, 2 Μαρτίου 2021

Απόφαση στην υπόθεση C-824/18
Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές)

Οι διαδοχικές τροποποιήσεις του πολωνικού νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την κατάργηση του αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου των αποφάσεων του εν λόγω Συμβουλίου με τις οποίες προτείνεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο διορισμός υποψηφίων σε θέσεις δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ενδέχεται να συνιστούν παράβαση του δικαίου της Ένωσης

Σε περίπτωση που αποδειχθεί η παράβαση, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να μην εφαρμόζει τις τροποποιήσεις αυτές

Με πορίσματα που εξέδωσε τον Αύγουστο του 2018, το Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, Πολωνία) (στο εξής: KRS) αποφάσισε να μην υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας πρόταση για τον διορισμό πέντε προσώπων (στο εξής: προσφεύγοντες) σε θέσεις δικαστών του Sądu Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία) και να προτείνει άλλους υποψήφιους για τις θέσεις αυτές. Οι προσφεύγοντες άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πολωνία), αιτούντος δικαστηρίου, κατά των πορισμάτων αυτών. Οι προσφυγές αυτού του είδους διέπτονταν τότε από τον νόμο περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου (στο εξής: νόμος περί του KRS), όπως είχε τροποποιηθεί με νόμο του Ιουλίου του 2018. Κατ' εφαρμογήν του νομικού καθεστώτος αυτού, προβλεπόταν, αφενός, ότι, εάν άπαντες οι μετέχοντες σε διαδικασία διορισμού σε θέση δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν προσέβαλλαν το επίμαχο πόρισμα του KRS, τότε αυτό καθίστατο απρόσβλητο όσον αφορά τον προτεινόμενο υποψήφιο, οπότε ο συγκεκριμένος μπορούσε να διορισθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επιπλέον, η ενδεχόμενη ακύρωση τέτοιου πορίσματος κατόπιν προσφυγής υποψηφίου που δεν προτάθηκε για διορισμό δεν μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα εκ νέου εκτίμηση της καταστάσεώς του με σκοπό τον ενδεχόμενο διορισμό στην οικεία θέση. Αφετέρου, βάσει του ίδιου καθεστώτος, η προσφυγή αυτή δεν μπορούσε να στηρίζεται σε λόγο με τον οποίο προβαλλόταν μη προσήκουσα εκτίμηση του ζητήματος αν οι υποψήφιοι πληρούσαν τα κριτήρια που λαμβάνονταν υπόψη κατά τη λήψη της αποφάσεως σχετικά με την υποβολή προτάσεως διορισμού. Με την αρχική αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο, θεωρώντας ότι στην πράξη το καθεστώς αυτό καθιστά εντελώς άνευ αποτελεσματικότητας την προσφυγή που ασκεί υποψήφιος ο οποίος δεν προτάθηκε για διορισμό, αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σχετικά με το αν το νομικό καθεστώς αυτό είναι σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης.

Κατόπιν της υποβολής της αρχικής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, ο νόμος περί του KRS τροποποιήθηκε εκ νέου το 2019. Βάσει της μεταρρυθμίσεως αυτής, κατέστη, αφενός, αδύνατη η άσκηση προσφυγών κατά αποφάσεων του KRS όσον αφορά την υποβολή προτάσεως για τον διορισμό υποψηφίων σε θέσεις δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Αφετέρου, με τη μεταρρύθμιση αυτή επιβλήθηκε η αυτοδίκαιη κατάργηση της δίκης επί των προσφυγών του είδους αυτού που ακόμη εκκρεμούσαν, στερώντας, στην πράξη, από το αιτούν δικαστήριο την αρμοδιότητά του να αποφαίνεται επί τέτοιων προσφυγών, καθώς και τη δυνατότητα να λάβει απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που είχε υποβάλει στο Δικαστήριο. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο, με τη συμπληρωματική αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, υπέβαλε στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με το αν το νέο αυτό νομικό καθεστώς είναι σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Κατά πρώτον, το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου κρίνει, καταρχάς, ότι τόσο το σύστημα συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, που καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, όσο και η αρχή καλόπιστης συνεργασίας, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, αντιτίθενται σε νομοθετικές τροποποιήσεις όπως οι προμνημονευθείσες, οι οποίες συντελέστηκαν στην Πολωνία το 2019, σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει ότι αυτές έχουν ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν το Δικαστήριο να αποφαινεται επί προδικαστικών ερωτημάτων όπως είναι τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο και να αποκλείουν για το μέλλον κάθε δυνατότητα εκ νέου υποβολής ανάλογων προς αυτά ερωτημάτων από εθνικό δικαστήριο. Το Δικαστήριο διευκρινίζει, συναφώς, ότι απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων και, ιδίως, το πλαίσιο εντός του οποίου θέσπισε ο Πολωνός νομοθέτης τις τροποποιήσεις αυτές, αν τούτο συμβαίνει εν προκειμένω.

Εν συνεχεία, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τέτοιες νομοθετικές τροποποιήσεις ενδέχεται επίσης να προσκρούουν στην υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται ο σεβασμός του δικαιώματος των ιδιωτών σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Τούτο συμβαίνει σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, στοιχείο η εκτίμηση περί του οποίου απόκειται στο αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι τροποποιήσεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών, οι οποίοι διορίζονται βάσει των εν λόγω πορισμάτων του KRS, έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Σε τέτοια περίπτωση, οι τροποποιήσεις αυτές δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

Προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι εγγυήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας τις οποίες επιτάσσει το δίκαιο της Ένωσης συνεπάγονται την ύπαρξη κανόνων που διέπουν τον διορισμό των δικαστών. Εξάλλου, το Δικαστήριο επισημαίνει τον καθοριστικής σημασίας ρόλο του KRS στη διαδικασία διορισμού σε θέση δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δεδομένου ότι η πράξη με την οποία το KRS προτείνει υποψήφιο συνιστά προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για τον διορισμό εν συνεχεία του υποψηφίου σε τέτοια θέση. Επομένως, ο βαθμός της ανεξαρτησίας της οποίας απολαύει το KRS έναντι της πολωνικής νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας μπορεί να αποδειχθεί σημαντικός προκειμένου να εκτιμηθεί αν οι δικαστές που επιλέγει θα είναι σε θέση να πληρούν τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας. Επιπλέον, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το ενδεχόμενο να μην υφίσταται δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών εθνικού ανωτάτου δικαστηρίου μπορεί να αποδεικνύεται προβληματικό σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων του γενικότερου πλαισίου τα οποία χαρακτηρίζουν μια τέτοια διαδικασία εντός του οικείου κράτους μέλους δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες αμφιβολίες συστημικής φύσεως ως προς την ανεξαρτησία και το ανεπηρέαστο των δικαστών που διορίζονται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής. Το Δικαστήριο διευκρινίζει συναφώς ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί, βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων που μνημόνευσε στην απόφασή του περί παραπομπής, ιδίως δε των νομοθετικών τροποποιήσεων που επηρέασαν προσφάτως τη διαδικασία διορισμού των μελών του KRS, ότι το όργανο αυτό δεν παρέχει επαρκή εγγύα ανεξαρτησίας, η ύπαρξη ενδίκου βοηθήματος δυνάμενου να ασκηθεί από τους μη επιλεγέντες υποψηφίους καθίσταται αναγκαία προκειμένου να συμβάλει στη διαφύλαξη της διαδικασίας διορισμού των οικείων δικαστών από την άμεση ή έμμεση άσκηση επιρροής και να αποτρέψει, εν τέλει, το ενδεχόμενο να προκληθούν στους πολίτες οι ως άνω εύλογες αμφιβολίες.

Τέλος, το Δικαστήριο κρίνει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί ότι οι νομοθετικές τροποποιήσεις του έτους 2019 θεσπίστηκαν κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης, η αρχή της υπεροχής του δικαίου αυτού επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην

εφαρμόσει τις επίμαχες τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως του αν είναι νομοθετικής ή συνταγματικής φύσεως, και να συνεχίσει να ασκεί την αρμοδιότητά του να εκδικάζει τις διαφορές των οποίων είχε επιληφθεί πριν θεσπισθούν οι συγκεκριμένες τροποποιήσεις.

Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο κρίνει ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αντιτίθεται σε νομοθετικές τροποποιήσεις όπως οι προμνημονευθείσες, οι οποίες συντελέσθηκαν στην Πολωνία το 2018, σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει ότι αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών, οι οποίοι διορίζονται κατά τα προεκτεθέντα, έναντι εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, οι εν λόγω τροποποιήσεις δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, εν τέλει, να αποφανθεί αν τούτο συμβαίνει εν προκειμένω. Όσον αφορά τις εκτιμήσεις τις οποίες πρέπει να λάβει συναφώς υπόψη το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι οι εθνικές διατάξεις σχετικά με το ένδικο βοήθημα που μπορεί να ασκηθεί στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών ανωτάτου εθνικού δικαστηρίου μπορεί να αποδειχθούν προβληματικές ως προς τις απαιτήσεις εκ του δικαίου της Ένωσης σε περίπτωση κατά την οποία εξαλείφεται η αποτελεσματικότητα των μέχρι τότε υφισταμένων ενδίκων βοηθημάτων. Το Δικαστήριο, όμως, επισημαίνει, πρώτον, ότι, κατόπιν των νομοθετικών τροποποιήσεων που θεσπίσθηκαν το 2018, το επίμαχο ένδικο βοήθημα στερείται πλέον κάθε πραγματικής αποτελεσματικότητας και, ως εκ τούτου, συνιστά φαινομενικά μόνον ένδικο βοήθημα. Δεύτερον, το Δικαστήριο τονίζει ότι, εν προκειμένω, πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα στοιχεία του ευρύτερου πλαισίου που συνδέονται με το σύνολο των λοιπών μεταρρυθμίσεων που επηρέασαν προσφάτως το Ανώτατο Δικαστήριο και το KRS. Επισημαίνει συναφώς, πέραν των αμφιβολιών που μνημονεύθηκαν προηγουμένως σχετικά με την ανεξαρτησία του KRS, το γεγονός ότι οι νομοθετικές τροποποιήσεις του 2018 θεσπίσθηκαν μικρό χρονικό διάστημα πριν το KRS, υπό τη νέα του σύνθεση, κληθεί να αποφανθεί επί υποψηφιοτήτων, όπως αυτές των προσφευγόντων, για την πλήρωση πολλών θέσεων δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου οι οποίες θεωρήθηκαν κενές ή συστάθηκαν για πρώτη φορά συνεπεία της θέσεως σε ισχύ των διαφόρων τροποποιήσεων του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Τέλος, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι, εφόσον το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί ότι οι νομοθετικές τροποποιήσεις του 2018 θεσπίσθηκαν κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης, το αιτούν δικαστήριο οφείλει, βάσει της αρχής της υπεροχής του δικαίου της αυτού, να μην εφαρμόσει τις εν λόγω τροποποιήσεις, αλλά τις προϊσχύσασες εθνικές διατάξεις, ασκώντας παράλληλα τον δικαστικό έλεγχο που προβλέπουν οι τελευταίες.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106